

Vävarstaden Borås 1871-1890 Del 11

Gällande förordningar ansågs svåra att följa och var därför ett hinder för fabriksarbetet. Arbete i yngre år sågs också av fabrikerna som ett sätt att lära yrket och de ansåg det nästan "omöjligt för en 18 år gammal arbeterska att genast uppnå den skicklighet uti arbetet som erfordras". Ett skäl för argumentationen var naturligtvis att barnen behövdes i arbetslagen. Genom 1881 års regelverk blev det därför brist på barnarbetare och företagen hade ett behov av att anställa fler barn. Från fabriksledningarna hävdades också att det var mer nyttigt att utföra ett lätt arbete än att gå sysslolös. En lösning såg många arbetsgivare i att barn över 14 år skulle tillåtas arbeta full tid. På frågan om hur föräldrarna uppfattade situationen förklarade de flesta arbetsgivare att reglerna hindrade barnen att hjälpa till med familjens försörjning. Samtidigt blev barnen utan tillsyn och vandes vid "lättna och till att bli dagdrivare". Druvefors ledning lade andra synpunkter på barnarbetet. P.A. Åkerlund betonade att effekten av 1881 års regler var "god i kroppsligt hänseende, mindre god i andligt och ekonomiskt". Antalet barnarbetare var på grund av 1881 års regler färre än tidigare, vilket han egentligen ansåg vara en fördel för fabriken. Samtidigt tyckte målsmännen att "det var föga lönt att sända minderåriga till fabriken för sex timmars arbetstid". Medan målsmännen enligt Åkerlund ansåg detta "ej synnerligen gott", betecknade han själv begränsningarna som betydelsefulla.

Få barnen bevista skolan enligt föreskrift, och dessutom i hemmet vara befriade från strängt arbete, åtnjuta god föräldravård och dessutom framför allt åtnjuta sund bostad, är det naturligtvis bättre än fabriksarbete. Åkerlunds synpunkter var inte de enda som avvek från den gängse fabriksledarståndpunkten. På Wiskastrands väveri ansåg man att det var nödvändigt "att maskinerna är igång under arbetstiden, men detta kan inte ske vid användning av minderåriga". Företaget hade 144 anställda, men antalet minderåriga var inte stort, inga barn i åldern 14-16 år och bara två i åldersgruppen 16-18 år. Från den mer allmänt förekommande ståndpunkten att arbete för minderåriga var nödvändigt avvek således två Boråsfabrikörer. Medan ägaren till Druvefors betonade barnens behov och sin tilltro till en uppfostran utan tidigt kroppsarbete, ansåg man på Wiskastrands väveri att arbetet bäst sköttes av vuxna arbetare. Under 1870- och 1880-talen utredde statsmakterna också industrins säkerhetsproblem. Textilindustrierna i Borås har besvarat frågor om arbetstid, ventilation och skyddsåtgärder för maskiner och kraftöverföringar samt om åtgärder som vidtagits mot damm och giftiga ämnen. De flesta fabriker hade uppvärmningssystem och ventilationen skedde alternativt genom vädring i fönster eller genom luckor. De farliga transmissionerna gick i taken, där de inte skyddades och en utväxling från turbinerna gick lägre ner men fanns oftast i särskilda rum. Dammalstrande maskiner fanns också mestadels inneslutna. De allra mest hälsovådliga processerna försiggick i "tillslutna kistor". Men flera företagare erkände dock som Jonssons kattuntryckeri att "en ruggmaskin arbetar visserligen

i enskilt rum, men det är ej försett med tillräcklig ventilation". Flera av fabriksägarna betonade att sjukdomar i luftvägarna från damm var "långt ifrån vanliga vid denna fabrik" och att arbetssalarna rengjordes varje lördagseftermiddag och avtorkades dagligen. Samtliga fabriker förnekade att de använde giftiga ämnen.

Sista delen kommer i morgon